

ACC. N:R. M.10446: 1-4.

Landskap: Skåne *(delvis sid. 4)* Upptecknat av: teol. stud. N. A. Svensson
Härad: Norra Åsbo *7. Gånge* Adress: box 316, Örkelljunga
Socken: Örkelljunga *R. Ö. h.* Berättat av: änkefru S. Anderholm
Uppteckningsår: 1947 Född år 1876 i Kerstinshall, Ö-a s:r.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Uppteckningen rör: Bynamn s. 1.
Gränsröse s. 1.
Namn på ängar s. 1
Gamla dammar s. 1-2.
Liewen och vargarna s. 2.
Hängefly s. 2.
Hjälmsjön s. 2.
Gamla smedjor s. 2-3.
Femuddakors s. 3.
Likvagn s. 3.
Mossodling s. 3.
Gamla vallar s. 3.
Reisekörare s. 3.
Besekrämare s. 3.
Nykyrka s. 4.
Kyrkbänkar s. 4.
Oxar. s. 4.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 10446 :/.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Bynamm. I östra delen av Örkelljunga socken ligger en by som kallas Kerstinshall. Men förr kallades den allmänt för "Pugabygget". Detta var inte för där "va paged" utan därför att där en gång legat ett slott, som tillhörde greve Puke. Men det skulle ha brunnit innan min farfar flyttade dit (1846). --- Gamla Kerstinshall brände ned eftersom gårdarna låg tätt intill varandra. "Brännestan" kallades den åker där gamla Kerstinshall låg. --- Kerstinshall bestod av fyra gårdar och ett torp. Numera finns där bara en gård. Förr skulle arrendatorerna själv underhålla husen, men när lagen kom att stiftelsen skulle underhålla dem ville de inte offra pengar på husen. Därför är nu många av Reiserska stiftelsens gårdar rivna, och på ägorna har man planterat skog.

Gränsröse. I Kerstinshall går gränsen mellan N. Åsbo härad och V. Göinge härad, och tre byar, Kerstinshall, Sjöholmen, och Lindhultet. Stengärdesgårdarna möttes och i den fyrkant de bilda står röset. Förr vallfärdade folk dit för att se "Kerstinerör".

Namn på ängar mossar m.m. "Killesåkern" kallades den åker, där greve Pukes slott legat. Dit ledde en ridstig. --- Intill Jälla ligger Flin-kalyckan. Där bodde min farfars fabror. Han hette Flink.

Gamla dammar. I Norräng och Nybyggevången var före min tid anlagt dammar. Dammfästena syntes. Från Rammalsmyren, som låg på Lärkesholms

ägare hade man gjort en kanal till dammarna. I min ungdom var dammarna utdikade och besådda. Där var mycket bra jord. Nu ligger marken för föfot.

Liewen. Om Liewen berättas det, att han samlade alla vargar på Norrings åkrar, som hör till själva gården Lärkesholm, och klappa dem på huvudet. Så var det en varg, som kom mycket sent. Då sade Liewen: "Din stackare, du kommer sent, men du har sprungit så långt". Sedan skickade Liewen vargarna uppåt landet. --- Men det fanns vargar ännu senare. Den sista vargen sköts i mitten av 1800-talet i Värsjö. Den blev skadeskjuten. Man sköt ut ögonen på den, och sen blev den alldeles vild. (Jfr. C. Grimberg, Svenska folkets underbara öden VI: 180. Upptecknarens anm)

Hängefly. Hängefly fanns det förr många. Vid Witsells äng, där badhuset nu ligger, var ett sådant när min farfar tjänade i Örkelljunga. Trampade man igenom hinnan av gräset, så fick man klänga sig fast vid lieskaften för att inte sjunka. (omkr. 1827).

Hjäl~~ö~~jön. Denna har förr varit mycket större. När Anderholm grävde i grusbacken för att anlägga sin fabrik syntes där ^m pärken efter en sjökant. Där var blå lera i omlag.

Gamla smedjor. Den äldsta smedjan var Anton Kristianssons i Spång. Nu har sonen Artur den. - Där stationen nu ligger låg förr Lindaus smedja. Han var först smed hos Anton K. men gifte sig med hans syster, och då Anton inte tyckte om detta byggde han en egen smedja. När järnvä-

vägen kom byggde han sedan den smedja, som nu Arvid Kristiansson har.

Femuddakors. Somliga ritade femuddakors över dörrarna berättade de där hemma. Men i mitt hem fanns inga sådana bruk.

Likvagn. Far gjorde den första likvagnen. Den var stationerad hos Lilles Karl Petter i Ljunghuset. Alla bönderna på godset hade lagt ihop till den. Den togs i bruk 1899. Tidigare hade de en vanlig fjädervagn.

Mossodling. Min morfar, Paul Nilsson (f. 1816) var den förste som odlade mossar. Han var liksom lite mer lantbrukare, för han var kommen från Tostarp. Han sådde råg på mossar i Håleryd. De brände mossjorden innan de sådde på våren. Sedan harvade de och sådde i askan. Men med tiden brände de upp jorden.

Gamla vallar. I Håleryd upptäckte man vallar en gång på 1880-talet, när man brände ljungen på backarna. Där var nog femtio små vallar. Backom var kunde ligga 2 eller tre man skyddade.

Reisekörare. Lärkesholmarna var företagsamt folk. De körde huvudsakligen neråt lundaslättan. De körde upp i Göinge och Wittsjö s:n och köpte trä och borrhade pumpar. Lärkesholmarna hade också bra hästar och god doning. De köpte upp t. ex. korgar i Tockarp och sålde dem på slätten.

Besekämare. Sådana som sprang omkring och sålde nålar och sådant kallades allmänt besekämare. Pål Persson började på det viset.

(Basa = löpa omkring)

ACC. N:R M. 10446:4

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Nykyrka. Flygeln mot Prästsjön i kyrkan kallades för nykyrka. --Vid restaureringen (1929) fann man ben under vapenhuset. Det måste ha tillbyggt senare.

Kyrkbänkar. Lärkesholms bänk var den främsta bänken. Åsljungaborna satt i den andra eller tredje. Örkelljungaborna hade tvåbänkarna. Kom man i fel bänk blev man knuffad.

Oxar. Oxar brukades längst i Röke socken i dessa trakter.